

N:o 11.

Ank till Riksd. kansli den 15 februari 1906, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förslag till bestämmelser om rätt att fullfölja talan mot kyrkoråds och skolråds beslut.

Till behandling af lagutskottet har hänvisats en inom Andra Kamraren af herrar *J. Andersson* i Öhrstorp och *N. Nilsson* i Skärhus väckt motion, n:o 21, af följande lydelse:

»Under åberopande af den motivering, som uti motionen n:o 170 vid sista lagtåna riksdag anfördes, samt med hänvisning till den af herrar *Lindhagen* och *Segerdahl* vid lagutskottets öfver nämnda motion gifna utlåtande n:o 14 fogade reservationen, tillåta vi oss vördsamt hemställa, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till erforderliga bestämmelser om rätt att fullfölja talan mot kyrkoråds och skolråds beslut».

Den i motionen åberopade motivering uti motionen n:o 170 vid nästlidne lagtåna riksdag är af följande lydelse:

»Uti Kungl. Maj:ts nådiga förordning om kyrkostämman samt kyrkoråd och skolråd, af den 21 mars 1862, afdelning IV om underställning och besvär bestämmes det i § 41 om besvärstid och forum för klagomål öfver kyrkostämmas beslut. Uti samma förordning afdelning II om kyrkoråd och skolråd saknas hvarje bestämmelse om såväl besvärstid som om forum för klagomål öfver kyrkoråds och skolråds beslut. I förordningens § 22 — jämförd med 28 och 29 §§ — angifves, hvilka kyrkorådets och skolrådets åligganden äro. Dessa åligganden äro till stor del, ja, till största delen, af sådan art, att de icke föranleda till någon behandling af kyrko-

stämma, och kyrkorådets och skolrådets beslut kräfva i så många fall icke någon sanktion af kyrkostämman. Kyrkorådets och skolrådets beslut, särskildt beträffande frågor gällande det religiösa lifvet eller folkundervisningen, äro af den beskaffenhet, att de esomoftast innehålla bestämmelser, hvilka utgöra ett utöfvande af myndighet öfver individen eller enskilda församlingsmedlemmar. Vid detta förhållande kan icke undvikas, att understundom församlingsmedlem finner sig missnöjd med kyrkorådets eller skolrådets beslut och menar sig därigenom hafva kränkts i sin rätt, något, som ingalunda är uteslutet från att kunna ske, då de nämnda råden äfven utan uppsåt kunna göra sig skyldiga till öfvergrepp eller åtminstone oförstånd eller misstolkning af hvad som kan vara lag och rätt. Det synes under sådana omständigheter vara af nöden, att det gifves tillfälle att anföra laga besvär öfver kyrkoråds och skolråds beslut, och att således besvärstid och angifvet forum för besvärens anförande genom lag äro bestämda. Då sådana icke äro i förordningen omnämnda, synes i detta stycke en bestämd brist vidlåda förordningen.

Att icke besvärstid och forum äro bestämda har ock den olägenheten, att ovisshet uppstår om, när kyrkoråds och skolråds beslut äro kraftvunna, så att de kunna verkställas, eller ock förutsätter det, att de omedelbart med fattandet kunna sättas i verk. Att det senare i många fall är nödvändigt, måste medgifvas. Möjligt är ock, att lagstiftaren just på grund häraf med fullt uppsåt icke stadgat om besvärstid eller forum för klagomål öfver de nämnda rådens beslut. Icke heller är det omöjligt, att lagstiftaren varit af den mening, att klagomål däröfver kunna utan någon bestämmelse i förordningen om kyrkostämma etc. anföras hos vederbörande domkapitel i form af anmälan, då det torde åligga domkapitlet att pastoralt handlägga saken, ett tillvägagångssätt, som onekligen lämpar sig bäst beträffande flera af de åtgärder, hvilka kunna vidtagas af kyrkoråd och skolråd, särskildt rörande de ofvan nämnda frågorna angående det religiösa lifvet och folkundervisningen.

Det kan emellertid icke bestridas, att i förekommande fall detta icke är tillräckligt betryggande för individen, som möjligen utsättes för att af kyrkoråd eller skolråd blifva helt suveränt behandlad, visserligen inom någorlunda trånga gränser, utstakade af andra lagbestämmelser än de, som innehållas i kyrkostämmoförordningen, men ändå utan tillfälle att undgå en kyrkoråds- eller skolrådsåtgärd, som till äfventyrs varit oberättigad, endast ägande tillfälle att efteråt däröfver beklaga sig, men utan att bekomma någon egentlig upprättelse, då kyrkoråd eller skolråd måste antagas hafva handlat efter bästa förstånd och enligt sin uppfattning lagligt.

Att det verkligen förefinnes en brist af antydda arten i kyrkostäm-

förordningen torde ock framgå af det sakförhållandet, att, då klagomål öfver kyrkorådsbeslut blifvit hos vederbörande domkapitel anförda och detta resolverat, att, enär förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 icke gäfvit vid handen, att besvär skulle kunna öfver beslut af kyrkoråd anföras, domkapitlet fann sig förhindradt att besvären med däri framställt yrkande till pröfning upptaga (Lunds domkapitels resolution den 4 januari 1899), men klaganden häröfver hos Kungl. Maj:t besvärat sig, Kungl. Maj:t afgjort detta besvär så, att, som domkapitlet uti den af domkapitlet anförda omständigheten icke ägt anledning att på sätt som skett undandraga sig pröfning af de hos domkapitlet anförda besvären, Kungl. Maj:t fann skäligt att med upphäfvande af domkapitlets resolution visa målet åter till domkapitlet, som har att detsamma på anmälan ånyo företaga och härmed vidare lagligen förfara (Kungl. Maj:ts utslag den 23 mars 1899).

Härmed uppstår af sig själf den frågan: hvad är i detta stycke lagenligt? eller: är det måhända en oskrifven lag, som skall följas?

Å andra sidan föreligga många exempel på, att domkapitel icke ansett sig förhindradt att till pröfning upptaga besvär i fråga, ehuru kyrkostämmoförordningen icke ger vid handen, att besvär öfver beslut af kyrkoråd eller skolråd kunna anföras.

Det anförda torde visa, att en brist, sådan jag påpekat, i kyrkostämmoförordningen förefinnes, af den beskaffenhet, att den är lika menlig för kyrkoråd och skolråd, hvilkas myndighet däraf lider, som för församlingsmedlem, hvilken eventuellt kan hafva skälig anledning att anföras besvär. Som det nu är, kan å ena sidan kyrkoråd och skolråd helt och hållet för-lamas i sin verksamhet, då de noggsamt inse, att till deras åligganden höra sådana saker, som de nödgas akta sig för att taga någon allvarlig vård om, väl vetande, att, om saken skall endast juridiskt och ej pastoralt bedömas eller dömas, de i de allra flesta fall draga det kortaste strået; å andra sidan kan församlingsmedlem, med hvilken kyrkoråd och skolråd såsom myndigheter hafva att förfara, utsättas för en behandling, som borde kunna vara förebyggd, om det stode till att i besvärsväg få afgjort, huruvida kyrkoråd och skolråd i det speciella fallet handla rätt och fullt motiveradt.

Möjligt är dock, att vid eventuellt bestämmande af forum och besvärstid för klagan öfver kyrkoråds och skolråds beslut det borde preciseras, i hvilka fall besvär må anföras, under det att samma råds beslut i vissa mål icke böra kunna blifva föremål för besvär i juridisk mening, då missnöje däröfver lämpligare än genom besvär anføres medelst anmälan

hos domkapitlet, hvilket helt visst på pastoral väg äger tillfälle att rätta det till äfventyrs felade.

Samma brist, som jag påvisat vidlåda allmänna förordningen om kyrkostämma etc., vidlåder ock förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd i Stockholm.»

Med stöd af hvad motionären vid 1905 års lagtima riksdag sålunda anfört hemställde han, att Riksdagen måtte besluta att till Kungl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse med begäran, det måtte tackas Kungl. Maj:t vidtaga sådan åtgärd, att det i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd bestämdes om forum och besvärstid för klagomål öfver kyrkoråds och skolråds beslut samt i hvilka fall besvär finge öfver sådana beslut anföras.

Lagutskottet, dit motionen för behandling öfverlämnats, hemställde på anförda skäl, att densamma icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Men utskottets utlåtande åtföljdes af reservation, hvori herrar Lindhagen och Segerdahl med bemötande af de skäl, utskottet åberopat och på grund af hvad i öfrigt anfördes, hemställde, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det tacktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till erforderliga bestämmelser om rätt att fullfölja talan mot kyrkoråds och skolråds beslut; och blef denna reservation af Andra Kammaren bifallen, hvaremot Första Kammaren godkände utskottets hemställan.

1862 års kommunallagstiftning har åt kyrkoråd och skolråd inrymt befogenhet att i vissa fall själfständigt besluta. Det tillkommer sålunda kyrkorådet att i afseende å hvad till religionens och sedernas vård hör vaka öfver efterlefnaden af därom gällande författningar, att upptaga frågor om oordning och oskick vid samt försummelse af gudstjänsten, om uteblifvande från läsförhör, om oenighet i äktenskap, om olydnad mot föräldrar samt om vårdslösad barnauppfostran, att vaka däröfver, att spridande af vilseförande läror må, såvidt möjligt är, förhindras, samt att vårda kyrkans angelägenheter. I frågor, som röra religionens och sedernas helgd, må kyrkorådet ej annorledes än genom allvarliga föreställningar och varningar söka förmå den felande till bättring. Låter han sig emellertid härigenom icke rättas, då äger kyrkorådet att efter sakens beskaffenhet vidtaga den ytterligare åtgärd, som med lag och författningar öfverensstäm-

mer. Kallas någon att inställa sig inför kyrkorådet, kan kyrkorådet genom viten tillhålla honom att åtlyda kallelsen, och är han slutligen vid hämtnings äfventyr skyldig densamma efterkomma. Genom förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 11 december 1868 har vidare kyrkorådet erhållit befogenhet att under angifven förutsättning upplösa sådan sammankomst samt att, därest någon, som ej är präst eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, vid sammankomst uppträdt med föredrag, som ansetts leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjänsten eller eljest till undergräfvande af religionens helgd, förbjuda honom att i berörda egenkap inom församlingen vidare uppträda. Enligt stadgan angående folkundervisningen i riket den 10 december 1897 äger skolrådet befogenhet, som under vissa förutsättningar sträcker sig därhän att skilja barn från föräldrar.

Den beslutanderätt i enskildes förhållanden, som tillagts kyrko- och skolråd, är således i vissa fall af ganska ingripande art.

Gällande kommunallagstiftning innehåller emellertid icke några bestämmelser om forum och besvärstid för klagomål öfver kyrkoråds och skolråds beslut. Då såväl 1817 som 1843 års kommunalförfattningar meddela sådana stadganden rörande klagomål öfver beslut af kyrkoråd — skolrådet infördes först genom 1862 års lagstiftning — lärer särskild anledning hafva förelegat, hvarför de nya kommunallagarna icke upptogo bestämmelser härutinnan. Hvad skolråden beträffar, framgår af förarbetena till lagstiftningen, att man genom den i 30 § kyrkostämmoförordningen meddelade anvisningen för dessa att vid sin förvaltning ställa sig till efterrättelse de angående folkundervisning gifna stadgar velat hålla den besvär rätt öppen, som mot skolrådets beslut kunde ifrågakomma. Angående åter kyrkorådet, torde orsaken till äfventyrs hafva varit den, att dess dömande befogenhet betydligt inskränktes genom den nya lagstiftningen.

Önskvärldheten af besvärsförfarande med afseende å kyrkoråds och skolråds beslut har emellertid än mera framträdt därigenom, att i de specialförfattningar, där kyrkoråd och skolråd inrymts beslutanderätt, föreskrift om rätt till besvär endast i några få fall meddelats. Saknaden af bestämmelser härutinnan måste enligt utskottets förmenande betraktas såsom en brist i lagstiftningen, så mycket mera kännbar, som, enligt hvad ofvan är anfördt, dessa myndigheters beslut ofta på det närmaste beröra enskildes förhållanden. Detta medgafs ock af 1905 års lagutskott, som hade att afgifva yttrande öfver enahanda motion som den förevarande, ehuru utskottet icke ansåg sig böra hemställa om någon åtgärd i ämnet.

Denna brist i lagstiftningen har icke kunnat undgå att medföra ett

ovisshetstillstånd, som för den enskilde kan vara af betänklig innebörd. Han förledes stundom anföra besvär, där rätten därtill blir honom förvägrad, under det han i andra fall anser sig förhindrad att klaga, men där kanske en klagan skulle upptagits till pröfning.

En annan olägenhet af här anmärkta förhållande förorsakas därigenom, att under nuvarande omständigheter kyrkoråds och skolråds beslut icke kan anses hafva vid någon viss tidpunkt vunnit laga kraft. Det har därför ock, såsom utskottet inhämtat, vid ett tillfälle inträffat, att 8 år efter ett beslut af sådan myndighet klagan öfver beslutet anfördes och upptogs till pröfning, något, som, därest besvären ledt till ändring, skulle vållat den kommun, saken berörde, betydliga oväntade utgifter.

Om föreskrifter angående besvär rätt i antydda hänseendet skola komma till stånd, bör därvid ihågkommas, att ingalunda alla af kyrkoråd eller skolråd vidtagna åtgärder och beslut äro af beskaffenhet att böra få öfverklagas. Ifrågavarande myndigheters verksamhet är nämligen äfven af rent förberedande och verkställande art, och i sådana fall lärer besvär i allmänhet icke böra få anföras. Det torde ock vid en blifvande lagstiftning i ämnet böra tagas i öfvervägande, huruvida icke i vissa fall, där besvär rätt medgifves, bestämmelse bör meddelas därom, att beslutet, trots anförda besvär, får gå i verkställighet.

Med stöd af hvad utskottet sålunda anført, hemställer utskottet,

att Riksdagen, med bifall till förevarande motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till erforderliga bestämmelser om rätt att fullfölja talan mot kyrkoråds och skolråds beslut.

Stockholm den 15 februari 1906.

På lagutskottets vägnar:

C. A. SJÖCRONA.

Herrar *Andersson* och *Cederberg* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
